

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ КОНТРАСИГНАЦІЇ В УКРАЇНІ

Політична криза та постійні конфлікти між вищими органами державної влади в Україні останнього десятиліття наочно показали нам на відсутність ефективного юридичного механізму забезпечення дії системи стримувань і противаг в законодавстві нашої держави. Як наслідок, питання необхідності конституційної реформи юридичних основ взаємовідносин президента, парламенту та уряду стали цілком очевидними. Як вірно зазначила Т. Б. Купченко, однією з науково-теоретичних та практичних проблем побудови оптимальної моделі взаємовідносин між вищими органами державної влади в Україні та їх взаємодії, яка постійно привертає увагу політиків, науковців та громадськості, є також механізм реалізації положень Конституції України щодо контрасигнації актів Президента України.

Загалом, контрасигнування (від. лат. *contra* – проти і *signare* – позначати, засвідчувати печаткою) полягає у скріпленні підписом глави уряду або уповноваженим на це членом уряду акта глави держави. Контрасигнація – правовий інститут, сутність якого полягає в тому, що особа (прем'єр-міністр або міністр), яка скріпила своїм ім'ям акт глави держави, бере на себе політичну і юридичну відповідальність за цей акт, а глава держави персональної відповідальності не має. Наявність інституту контрасигнації свідчить про певну залежність глави держави від уряду, який, у свою чергу несе політичну відповідальність перед парламентом.

Варто зазначити той факт, що науковій літературі до сьогоденного моменту відсутня єдина точка зору щодо правової природи даного інституту. Однак, проблематика функціонування контрасигнації в Україні полягає в тому, що процедура контрасигнування не відповідає класичному уявленню теорії конституційного права про неї.

Особливості «українського» варіанта контрасигнації полягають в наступному. По-перше, в Україні не існує офіційного тлумачення терміну «контрасигнатура», бо він не вживається у чинному законодавстві взагалі. Чинна нині редакція Основного Закону тільки передбачає тільки, що акти Президента України, видані ним в межах повноважень, передбачених пунктами 5, 18, 21, 23 частини четвертої статті 106 Конституції України, скріплюються підписами Прем'єр-міністра України та міністра,

відповідального за такий акт та його виконання.

Як зазначає, П. Шляхтун, в Україні інститут контрасигнації зазнав дивовижні метаморфози. Спершу він мав суто формальний характер: цілком залежні від президента прем'єр-міністр і міністри скріплювали своїми підписами будь-які його акти. Однак, постійні політичні дискусії призвели до того, що попередній Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 07.10.2010 № 2591, так і чинний Закон від 19.04.2014 р. № 794 в ч.3 ст. 25 закріпив положення про те, Прем'єр-міністр України і міністр, відповідальний за акт Президента України, виданий Президентом України в межах повноважень, передбачених пунктами 5, 18, 21, 23 частини першої статті 106 Конституції України, та за виконання такого акта, зобов'язані скріпити його своїми підписами у п'ятиденний строк з дня надходження акта для скріплення.

Оскільки, Закон визначає прямий обов'язок скріплювати визначене коло актів Президента відповідними підписами урядовців, то і визнавати подібні акти неконституційними з мотивів їх відсутності не є виправданим. Не складно уявити ситуацію, за якої Прем'єр-міністр чи міністр відмовляться підписати відповідний Указ Президента України всупереч вимогам Закону України «Про Кабінет Міністрів України».

Більше того, глибина даної проблеми полягає в тому, що як Конституція України, так і Регламент Кабінету Міністрів України, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950 (п.3, 4 § 106) містять положення про відповідальність міністра за виконання акта Президента. Однак, на нашу думку, ці положення є неприйнятними хоча б тому, що при наявності передбаченого Законом України «Про Кабінет Міністрів України» прямого обов'язку скріплення акта Президента зазначеним міністром, відповідальність за його виконання виникати в відповідного міністра взагалі не може.

На думку вітчизняних вчених інститут контрасигнування в Україні відводиться двояка роль: по-перше, контрасигнування дозволяє Урядові мати свою думку щодо актів Президента України, які підлягають контрасигнуванню, по-друге, у випадку збігу їхніх позицій, знімає з Президента його власну відповідальність за реалізацію його указів і розпоряджень. Однак, за нинішніх умов, виникає парадоксальна юридична ситуація – міністр не може мати власної думки щодо актів Президента, однак відповідальність нести за їх виконання повинен.

Вищезазначене свідчить, що на сьогодні, норми законодавства України, які стосуються питання контрасигнації актів Президента України, мають численні юридичні недоліки, які потребують необхідного законодавчого усунення.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ

КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА **ЯК ВИМОГА СУЧАСНОСТІ**

Збірник тез доповідей та наукових повідомлень
учасників науково-практичної Інтернет-конференції

25 червня 2014 р.

м. Харків

Конституційна реформа як вимога сучасності: збірник тез доповідей та наукових повідомлень учасників науково-практичної Інтернет-конференції (Харків, 25 червня 2014 р.) / За заг. ред. А.П. Гетьмана. – Х.: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, 2014 – 81 с.

Адреса редакційної колегії:
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
вул. Пушкінська, 77,
Харків,
61024,
Україна

Тези друкуються мовою оригіналу,
відображають позицію автора,
який несе відповідальність за зміст